

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І.МЕЧНИКОВА
ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНОЇ ТА ПСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Кафедра економіки та моделювання ринкових відносин

ДИПЛОМНА РОБОТА

БАКАЛАВРА

На тему: «Дослідження та подальше вдосконалення механізму управління ліквідністю банку в умовах реформування економіки»

(«Research and further improve the mechanism for liquidity management of the bank in restructuring the economy»)

Виконала : студентка заочної форми навчання напрямку підготовки 6.030508 «Фінанси та кредит»» Косілова Валерія Валеріївна

Керівник Зав.каф. - к.е.н., професор Журавльова Т. О.

Рецензент Зав.каф. - д.е.н., НУ «ОМА» Сотниченко Л.Л.

Рекомендовано до захисту:
Протокол засідання кафедри
№ 9 від 28.04 2016 р.

Захищено на засіданні ДЕК № 9
протокол № 7 від 06.06 2016 р.
Оцінка 80% с 185

Завідувач кафедри

(підпис)

Голова ДЕК

Журавльова Т.О.

(ПІІ)

(підпис)

(ПІІІ)

Одеса – 2016

779190

АНОТАЦІЯ

Дипломна робота містить: 83 сторінок, 7 таблиць, 6 рисунків, список літератури з 70 найменувань.

Предметом дослідження є стратегія та методи управління ліквідністю банків України.

Об'єктом дослідження виступає рівень ліквідності та платоспроможності банку.

Мета дипломної роботи полягає в вивченні сучасних підходів до управління ліквідністю банку та надання пропозицій щодо напрямів удосконалення управління ліквідністю банку

Завданням роботи є визначити економічну сутність ліквідності та платоспроможності комерційного банку;

- розглянути теоретико-методологічні засади щодо управління ліквідністю банків;

- розкрити механізм існуючих методів управління ліквідністю;

- проаналізувати систему управління ліквідністю банку "КредоБанк" на основі використання методу показників ліквідності, в тому числі і обов'язкових економічних нормативів;

- визначити шляхи вдосконалення управління ризиком ліквідності в банку;

- розглянути зарубіжний досвід управління ризиком ліквідності в країнах ЄС та вимоги Базельського комітету щодо управління ліквідністю.

За результатом дослідження сформульовані висновки.

Одержані результати можуть бути використані у АТ «Кредо Банк»

Рік виконання дипломної роботи: 2015-2016 р.р.

Рік захисту роботи: 2016 р.

ЗМІСТ

| | |
|---|----|
| Вступ..... | 4 |
| Розділ 1. Теоретико-методологічні засади управління ліквідністю банківських установ | |
| 1.1. Економічна сутність ліквідності комерційного банку..... | 6 |
| 1.2. Нормативне та інформаційно-аналітичне забезпечення процесу управління ліквідністю банку..... | 15 |
| 1.3. Теоретичні аспекти процесу управління банківською ліквідністю..... | 22 |
| Розділ 2. Аналіз системи управління ліквідністю в АТ "Кредо банк" | |
| 2.1. Аналіз динаміки структури активів та пасивів банку АТ «Кредо Банк».. | 30 |
| 2.2. Аналіз ліквідності банку та обов'язкових нормативів на прикладі АТ «Кредо Банк»..... | 36 |
| 2.3. Розрахунок сукупного рейтингу банку АТ «Кредо Банк»..... | 42 |
| Розділ 3. Шляхи вдосконалення процесу управління ліквідністю в банку | |
| 3.1. Світовий досвід управління ліквідністю комерційного банку..... | 45 |
| 3.2. Удосконалення системи управління ресурсним потенціалом у АТ «Кредо Банк»..... | 55 |
| 3.3. Напрями ефективного управління ліквідністю комерційного банку..... | 60 |
| Висновки..... | 69 |
| Список використаних джерел..... | 76 |

ВСТУП

Актуальність теми. Важливість ліквідності, як окремого банку, так і всієї банківської системи, продемонструвала фінансова криза, яка сильно ослабила позиції банків України. Втрата банком своєї ліквідності може стати причиною втрати коштів або навіть банкрутства значної кількості його клієнтів. Це робить банківську ліквідність проблемою не тільки економічного, але й суспільного значення.

Результатом формування і реалізації фінансової політики комерційного банку має бути його стабільний фінансовий стан, здатність розвиватися у перспективі. А одними з головних критеріїв цього виступають платоспроможність і ліквідність банку як категорії, що визначають здатність банківської установи розраховуватись за своїми зобов'язаннями в поточному і майбутніх періодах. Важлива роль у такому процесі належить управлінню ліквідністю комерційного банку.[1]

Метою даної дипломної роботи є поглиблене вивчення сучасних підходів до управління ліквідністю банку та надання пропозицій щодо напрямів удосконалення управління ліквідністю банку.

Предметом дослідження є стратегія та методи управління ліквідністю банків України.

Об'єктом дослідження є рівень ліквідності та платоспроможності банку.

Для реалізації поставленої мети в дипломній роботі необхідно вирішити наступні задачі:

- визначити економічну сутність ліквідності та платоспроможності комерційного банку;
- розглянути теоретико-методологічні засади щодо управління ліквідністю банків;
- розкрити механізм існуючих методів управління ліквідністю;
- проаналізувати систему управління ліквідністю банку

"КредоБанк" на основі використання методу показників ліквідності, в тому числі і обов'язкових економічних нормативів;

- визначити шляхи вдосконалення управління ризиком ліквідності в банку;

- розглянути зарубіжний досвід управління ризиком ліквідності в країнах ЄС та вимоги Базельського комітету щодо управління ліквідністю.

При написанні даної дипломної роботи використовувались математичні та статистичні методи аналізу, які дають змогу дослідити систему управління ліквідністю та зробити порівняльний аналіз рівня ліквідності комерційного банку з іншими банками, а також метод групувань та графічний метод, що дають змогу зробити поглиблений аналіз предмету дослідження та представити графічно отримані результати.

ВИСНОВКИ

Комерційні банки відіграють важливу роль у відтворювальній структурі економіки, організації руху та перерозподілі грошових і капітальних ресурсів. Але розвиток банківського сектору нерозривно пов'язаний з процесами, які відбуваються в економічному житті суспільства. У першу чергу це зумовлено тим, що банки не застраховані від наслідків фінансово-кредитних явищ, які постійно відбуваються в соціально-економічних системах: економічних криз, банкрутств, неплатежів за позичками, кон'юнктури попиту та пропозиції на ринках позичкових капіталів, цінних паперів й інших виявів незбалансованості ринкових відносин. Разом із цим, труднощі, що реально виникають на різних етапах розвитку або перетворення соціально-економічних систем, вимагають належного забезпечення базисних умов стійкої діяльності банків, основною з яких є підтримка визначеного рівня їхньої ліквідності. При цьому також слід відмітити, що втрата банком своєї ліквідності може стати причиною втрати коштів або навіть банкрутства значної кількості його клієнтів. Це робить банківську ліквідність проблемою не тільки економічного, але й суспільного значення. Тому одним з актуальних завдань банківського менеджменту є управління ліквідністю.

Проведений нами аналіз свідчить, що ліквідність комерційного банку-це можливість використовувати його активи як наявні грошові кошти або швидко перетворювати їх на такі. Банк вважається ліквідним, якщо суми його грошових коштів, які він має можливість швидко мобілізувати з інших джерел, дозволяють своєчасно виконувати зобов'язання по пасиву. Необхідно підкреслити, що в цілях підтримки своєї стабільності банк повинен мати певний ліквідний резерв для виконання непередбачених зобов'язань, поява яких може бути викликана зміною стану грошового ринку, фінансового положення клієнта або банку партнера.

Ліквідність банку складається поступово, в процесі його розвитку, збільшення кількості й обсягів здійснюваних ним активних і пасивних

операцій. Ліквідність комерційного банку перебуває в тісному взаємозв'язку із його платоспроможністю. Ліквідність та платоспроможність мають спільну мету-виконання фінансових зобов'язань. Відмінність у тому, що платоспроможність передбачає виконання зобов'язань за рахунок власних коштів, тоді як ліквідність-повне виконання зобов'язань. Тобто в основі платоспроможності банку лежить його ліквідність, а сам показник платоспроможності можна розглядати як свого роду показник "критичної" ліквідності.

Управління ліквідністю є складовою більш загального процесу управління активами і пасивами банку. Тому принципи, стратегії та методи управління ліквідністю мають узгоджуватися з обраним банком підходом до управління активами та пасивами. Але при цьому процес управління ліквідністю в комерційному банку має свої власні завдання та мету. Так, серед головних напрямків діяльності банку в процесі управління ліквідністю можна виділити наступні: досягнення нормативного рівня ліквідності шляхом нарощення та стабілізації ресурсної бази, тобто, постійного збільшення частки строкових пасивів у ресурсній базі; планомірне нарощення капіталу банку, в тому числі і статутного; формування оптимальної структури активів, збалансованої за обсягами, термінами та видами валют із ресурсною базою; виконання нормативних вимог НБУ та обов'язкових резервних вимог до коррахунку, забезпеченні своєчасного проведення активних і пасивних операцій.

На сучасному етапі розвитку банківської системи України процес управління ліквідністю банків регламентується Законом України "Про банки і банківську діяльність" та нормативно-законодавчими актами НБУ, серед яких необхідно виокремити наступні: Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджена постановою Правління НБУ від 28.08.2001 р. № 368, Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства, затверджене постановою Правління НБУ від 28.08.01 №369 та Положення

про регулювання Національним банком України ліквідності банків України, затверджене постановою Правління НБУ від 30.04.2009 р. №259.

Управління ліквідністю в Україні здійснюється на двох рівнях: централізовано-на рівні Національного банку України; децентралізовано-на рівні окремого комерційного банку.

Централізоване управління ліквідністю полягає у встановленні НБУ єдиних для всіх банків нормативів ліквідності (Н4, Н5, Н6); здійснення регулювання ліквідності з використанням різних інструментів рефінансування; організація контролю за станом ліквідності банків; застосування заходів впливу до банків, які порушили нормативи ліквідності відповідно до чинного законодавства України. Проведений аналіз методології розрахунку економічних нормативів ліквідності дає змогу стверджувати, що найважливішим показником в системі цих нормативів є норматив миттєвої ліквідності, який характеризує ступінь захищеності банку від ризику одночасної вимоги клієнтами своїх коштів.

Децентралізоване управління ліквідністю охоплює управління всіма активами та пасивами, а також позабалансовими операціями в цілях уникнення ризику незбалансованої ліквідності, а також оптимального співвідношення ліквідності та прибутковості. Система управління ліквідністю на рівні банку включає комплекс заходів по аналізу, оцінці, контролю та регулюванню ліквідності; обґрунтуванню методів та інструментів управління ліквідністю; визначення процедур відновлення ліквідності або усунення її надлишку.

В своїй діяльності комерційні банки застосовують наступні стратегії управління ліквідністю: стратегія трансформації активів; стратегія запозичення ліквідних засобів та стратегія збалансованого управління ліквідністю. Стратегія трансформації активів полягає в накопиченні банком ліквідних ресурсів у вигляді грошових коштів та ліквідних цінних паперів. Дана стратегія оцінюється як менш ризикова порівняно з іншими, але одночасно і досить дорога з погляду вартості. Стратегія запозичення

ліквідних засобів вважається найбільш ризикованою стратегією, вона реалізується шляхом запозичення ресурсів на ринку. Для комерційних банків, а це в основному великі банки, основними джерелами запозичення ліквідних засобів є позики на міжбанківському ринку, угоди РЕПО. Відповідно до збалансованого підходу до управління ліквідністю накопичення ліквідних активів здійснюється в розмірі очікуваного попиту на них, у випадку виникнення непередбачуваної потреби попит на ліквідні засоби задовольняється за рахунок проведення операцій купівлі активів на ринку. Сучасні комерційні банки, в тому числі і АТ "Кредо Банк", в своїй діяльності здебільшого використовують стратегію збалансованого управління ліквідністю завдяки тому, що вона відрізняється гнучкістю і дає змогу мінімізувати ризики.

Система управління ліквідністю також включає і вибір певних методів управління: метод фондового пулу та метод конверсії фондів. Метод фондового пулу передбачає, що всі надходження банку розглядаються як єдиний пул без диференціації за джерелами фінансування. Другий метод, на відміну від першого, базується на узгодженні обсягів і строків вкладень із конкретними видами ресурсів, які їх фондують, тому що різні джерела залучення коштів відрізняються характеристикою коштів, оборотністю резервними вимогами.

Із вищезазначеними методами управління ліквідністю нерозривно пов'язані підходи до оцінки потреби в ліквідних засобах: метод структурування фондів; метод коефіцієнтів ліквідності та метод залучення і використання ресурсів.

Конкретна система управління ліквідністю банку повинна знаходити відображення у спеціальному документі стосовно управління ліквідністю, який розробляє кожен банк окремо.

Оцінка діючої системи управління ліквідністю в АТ "Кредо банк" була здійснена на основі аналізу розривів активів та пасивів; дотримання встановлених обов'язкових економічних нормативів ліквідності, а також з

використанням коефіцієнтного методу. Проведений аналіз ліквідності банку "Кредо Банк" за три роки (2012-2014 рр.) дає підстави для наступних висновків: ризик ліквідності в банку знаходиться на достатньому рівні, але при цьому треба відзначити, що він є цілком контрольованим з боку менеджменту банку.

Отже, на мій погляд, в банку проводиться задовільна політика управління активами та пасивами в частині збалансування їх строків для забезпечення ліквідності банківської установи але в подальшому необхідно вирівняти структуру активів і пасивів.

Проведений аналіз системи управління ліквідністю на прикладі АТ "Кредо Банк" дає змогу розробити наступні рекомендації її поліпшення-підвищення контролю за діяльністю усіх відділів банку, що відповідають за здійснення активних та пасивних операцій, а також координація діяльності роботи цих підрозділів; необхідно заздалегіть передбачати (якщо це можливо), коли найбільш великі вкладники і користувачі кредитів банку планують зняти кошти з рахунку чи, навпаки, збільшити вклади, що дозволить керівництву банку більш детально планувати свої дії у випадку виникнення дефіциту або надлишку ліквідних активів.

Також для удосконалення системи управління ризиком ліквідності в банку "Кредо Банк", на мою думку, необхідним є впровадження методики стрес-тестування ризику ліквідності, що дасть змогу підготуватися до боротьби з кризовою ситуацією, оцінити можливості розвитку діяльності банку і визначити найкращий спосіб фінансування нових напрямків діяльності і забезпечити зростання активів. Стрес-тестування, як елемент системи управління ліквідністю, полягає у виявленні подій чи факторів, які можуть привести до втрати ліквідності банку. Результати тестів повинні періодично розглядатися Правлінням та Радою банку і використовуватися для корегування методів управління ліквідністю для підвищення збалансованості структури активів та пасивів за строками.

Слід зазначити, що на макрорівні для підвищення ефективності

контролю за ліквідністю комерційних банків України з боку НБУ необхідно використати прогресивний зарубіжний досвід в частині встановлення коефіцієнтів ліквідності.

Також за результатами аналізу зарубіжного досвіду практики управління ліквідністю банку шляхом встановлення коефіцієнтів для внутрішнього аналізу банку можна запропонувати використовувати показник ліквідності, що визначається як співвідношення суми коштів на кореспондентському рахунку в НБУ та в касі, державних цінних паперів (високоліквідні активи) і загальної суми залучених депозитів, значення якого має бути не меншим за 30 %.

Для підвищення ефективності управління ліквідністю в вітчизняних комерційних банках необхідною передумовою є використання рекомендацій міжнародних організацій. Головним методологічним центром щодо ефективного управління ризиками банківської діяльності на міжнародному рівні є Базельський комітет з банківського нагляду. Результатом діяльності цього комітету є документ "Міжнародна конвергенція виміру капіталу та стандартів капіталу: нові підходи" (Базель II). У Базелі II ліквідність оцінюється як умова, що має вирішальне значення для продовження існування банку. При здійсненні контролю ліквідності варто враховувати безпосередній взаємний вплив ліквідності і капіталу, який у стресових ситуаціях може мати помітний вплив на підтримання ліквідності. При цьому оцінку управління ризиком ліквідності необхідно планувати з урахуванням його агрегованого характеру у відношенні тих напрямків діяльності, де негативні варіанти розвитку подій впливають на фінансові потоки банку.

При управлінні ліквідністю необхідно також враховувати основні чотирнадцять принципів ефективного управління ліквідністю в банківських установах, розроблених Базельським комітетом з банківського нагляду, які охоплюють всі складові процесу управління ліквідністю, починаючи від організаційної структури менеджменту, розробки програми антикризового реагування і основних вимог до неї та закінчуючи внутрішнім контролем та

зовнішнім наглядом за ефективністю прийнятих рішень щодо управління ризиком ліквідності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аванесова И.А. Оценка кредитной деятельности банка //Финансы Украины. № 6. - 2010. - С. 103-112.
2. Азаренкова Г.М. Управління фінансовими ресурсами банку: Монографія/ Г.М. Азаренкова, І.І. Біломістна, В.Г. Сословський. – К.: УБС НБУ, 2012 – 179с.
3. Азізова К. М. Комплексна оцінка достатності ресурсного потенціалу банку/К.М. Азізова//[Електронний ресурс]: Економіка.Фінанси, грошовий обіг і кредит. Бізнесінформ - №1 – 2014.
4. Алексеенко М. Д. Капітал банку: питання теорії і практики : [монографія] / Алексеенко М. Д. – К. :КНЕУ, 2011. – 276 с.
5. Алілуйко М. С. Особливості формування залучених ресурсів банками України в сучасних умовах / М. С. Алілуйко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – № 21(18). – С. 120 – 124.
6. Бабанов В. В. Шемпелев В. А. Новый подход к управлению ликвидностью // Банковское дело. – 2010. - № 1.- С. 15-25.
7. Біломістна І. А. Управління фінансовими ресурсами банку згідно з логістичним підходом /І. Біломістна, О.Біломістний//Банківська справа, 2013. - №9-10.
8. Биленчук П.Д. Банковское право: украинское и европейское: Учеб. пособие. - М.: Атака, 2009. - 400 с.
9. Бондаренко О. С. Моделі управління поточними ліквідними активами // Інвестиції:практика та досвід. - 2014. - № 18. - С. 22-28.

10. Будник Ю. А. Управление прогнозированием ликвидности коммерческого банка // Вісник Східноукраїнського національного університету імені В. Даля. - 2015. - № 2. - С. 12-15.
11. Васюренко О.В. Банковский менеджмент: Учебник. - М.: чей центр "Академия", 2011. - 320 с.
12. Васюренко О.В. Ресурсний потенціал комерційного банку / О. Васюренко, І. Федосік // Банківська справа. – 2012. – № 1 (43). – С. 58–64.
13. Величко М.О. Становление и развитие денежно-кредитной системы Украины // Финансы. Налоги. Кредит. - 2011. - № 15. ст. 8-13.
14. Вишнякова І. В. Ковальчук К.Ф., Савчук Л.М. Банківські операції/ Навчальний посібник: Дніпропетровськ: ІМА – пресю – 2010 – 216с.
15. Вовчак О.Д. Банківське мікrokредитування малого підприємництва в Україні: Монографія / О.Д. Вовчак, П.М. Сенищ, О.І. Антонюк. – К.: УБС НБУ, 2012. – 190с.
16. Вожжов А. П. Процессы трансформации банковских ресурсов : [монография] / А. П. Вожжов. – Севастополь : Изд-во СевНТУ, 2013. – 339 с.
17. Волошин І.В. Банківські моделі та режими ліквідності // Вісник НБУ/2015. - №14
18. Волошин І.В. Динаміка розривів ліквідності банку за умов змінної програми розміщення та залучення коштів // Вісник НБУ. - 2012. - № 8
19. Галицька Е.Г. Висоцька Л.М. Удосконалення системи показників ліквідності комерційних банків // Банківська справа. - 2010. - № 2. - С. 19-25.

20. Граділь А.К. Підвищення рівня ліквідності комерційного банку шляхом управління залишками грошових коштів на рахунках // Банківська справа. - 2011. - № 1. - С. 17-21.
21. Диба М. І. Капіталізація банківської системи як чинник підвищення надійності економіки України / М. І. Диба, Є. С. Осадчий // Фінанси України. - 2008. - N 6. - С. 77-89
22. Електронний ресурс. Річна фінансова звітність ПАТ«Кредобанк» . – Режим доступу: <http://www.kredobank.com.ua>
23. Електронний ресурс. Сайт Національного банку України. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
24. Журавльова Т.О. Назаркіна Л.І. Кредитування та розрахунки: навчальний посібник - Одеса : Фенікс, 2009 – 224с.
25. Калина А.В. Основи банківської справи. К: ЦУЛ, 2009 -293с.
26. Карчева Г. Т. Використання методів непараметричної статистики для оцінки ризику ліквідності банків // Вісник НБУ. - 2015. - № 7. - С. 31-34.
27. Коваленко, В. В. Забезпечення функціональної достатності ресурсного потенціалу банку як передумова стабільного функціонування банківської системи /,2014-302с.
28. Коваленко В.В., Ж. І. Торяник // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наукових праць / Державний вищий навчальний заклад "Українська академія банківської справи Національного банку України". - Суми, 2011. - Вип. 25 . - С. 124-134 .
29. Коваль С.Л. Формування фінансових ресурсів комерційних банків / С.Л. Коваль // Фінанси України. — 2012. - №7. – С. 110-115.

30. Козьменко С.М., Шпиг Ф.І., Волошко І.В. Стратегічний менеджмент банку: Навч. посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2010. – 734 с.
31. Копилюк О. І. Застосування комплексного підходу в управлінні ресурсним потенціалом банку / О. І. Копилюк, О. М. Музичка // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 6 (85). – С. 101 – 105.
32. Костолонова Л.В., Гречановская И.Г., Бедный И.В. и др. Основы экономической теории. Учебное пособие. ОГАСА, Одесса, 2006 г.
33. Кочетков В.М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретико-методологічні аспекти: Монографія. - К.: КНЕУ, 2013 - 238 с.
34. Кузнецова Л. Г., Кутузова Н. В. Платежеспособность и ликвидность: уточнение понятий // Деньги и кредит. – 2008. - № 8.- С. 26-29.
35. Лаптев С. М. , Денисенко М. П., Кабанов В.Г., Любунь О. С. Банківська діяльність (вітчизняний та зарубіжний досвід): Навчальний посібник. - К.: ВД "Професіонал", 2014 - 320 с.
36. Луцив Б.Г. Денежно-кредитная политика государства и инвестиционная деятельность банков // Финансы. Налоги. Кредит. - № 10. - 2011. - Ст. 20-25.
37. Матвиенко П.В. Развитие денежно-кредитных отношений в трансформационной экономике Украины. - К.: Наук. мысль, 2014. - 256 с.
38. Молчанов О. В. Теоретичні підходи до управління ліквідністю сучасних банків // Формування ринкових відносин в Україні.- 2010. - №

39. Могильницька М.П. Ефективність діяльності банківської системи (регіональний аспект дослідження): Монографія. – К.: УБС НБУ, 2012. – 205с.
40. Мунтіян В.Р. Світова іпотечна криза та її наслідки для фінансового ринку України // Фінансовий ринок України.- 2015. - № 1. - С. 6-10.
41. Назаркіна Л.И., Родкіна О.Ю. Кредитный риск как субъективно-объективная категория. Материали V Всеукраинской научно-практической конференции "Состояние и проблемы инновационного строительства Украины", Днепропетровск, 2007.
42. Назаркіна Л.И., Родкіна О.Ю., Тарасенко О.Н. Основы банковского дела. Учебное пособие. Одесса, ОГЭУ, 2006 г.
43. Олійник Д.О. Управління ліквідністю комерційного банку та оптимізація фінансового результату // Вісник НБУ. - 2009. - № 10- С. 28-29.
44. Панасенко А. А., Особливості ресурсного потенціалу банківського сектору на основі сучасних економіко-математичних методів – К: МДС, 2011. – 411с.
45. Петровская И.А., Клиновой Д.В. Финансы. Уч. Пособие. - М.: ЦУЛ. - 2012. - 300 с.
46. Петрук О.М. Банківська справа: Навчальний посібник. – К: Кондор, 2009 – 461с.
47. Піддубний В.Р. Світова торгівля та українські банківські ресурси // Фондовый рынок. – 2008. – №23. – С. 26-32.
48. «Про банки і банківську діяльність» Закон України від 7.12.2000 № 2121-III // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності

- (Додаток до журналу "Вісник Національного банку України"), 2013. — № 1. — С. 3 — 46 (зі змінами та доповненнями).
49. «Про зовнішньоекономічну діяльність» Закон України від 16.04.1991 // Відомості Верховної Ради України. — № 29.
50. « Про Національний банк України» Закон України від 20.05.1999 № 679-ХІУ (зі змінами та доповненнями).
51. «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» Закон України: від 25 листопада 1993 р. // Голос України. — 1995 р. — 28 квітня. — С.3.
52. Примостка Л.О. Аналіз банківської діяльності: сучасні концепції, методи та моделі: Монографія. -- КНЕУ, 2012.-- 316 с.
53. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку: Підручник. -- 2-е вид., доп. і перероб. -- К.: КНЕУ. 2014. -- 468 с.
54. Раєвський К.Є., Конопатська Л.В., Домрачев В.М. Банківський нагляд: Навчально-методичний посібник / Мін-во освіти і науки України; КНЕУ/ Раєвський К.Є., Конопатська Л.В., Домрачев В.М.- К.: КНЕУ, 2013.- 174 с.
55. Раковський Д.Л. Питання секюритизації банківських активів в Україні // Ринок цінних паперів України. - 2008. - № 9-10. - С. 31-33.
56. Рисін В.В. Реалізація ресурсної політики банків в умовах фінансової нестабільності: Монографія. – К.: УБС НБУ, 2012. – 390 с.
57. Рогатина Л.П. Источники формирования финансового ресурса регионального развития //Материалы ежегодной международной научно-практической конференции 31 октября 2007 г. Том 1.Одесса.ОРИГУ-НАГУ. 2007. 0,3 п.л.

- 58.Семко Т.В. Гроші та кредит у схемах і таблицях: Навчальний посібник/ Т.В. Семко, М.В. Руденко. - К.: Центр навчальної літератури, 2014. - 158 с.
- 59.Ситник, Л. С. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник/ Л.С. Ситник. - К.: Центр навчальної літератури, 2010. - 352 с
- 60.Спіфанов А.О., Маслак Н.Г., Сало І.В. Операції комерційних банків: Навчальний посібник. – Суми: ВДТ, 2010 – 526с.
- 61.Суржинський М. Поняття і сутність банківського регулювання та банківського нагляду в Україні // Юридичний журнал.- 2009.- № 8.- С.83-93.
- 62.Торяник Ж.І. Оцінка рівня достатності ресурсного потенціалу банківських установ на основі розрахунку інтегрального показника : Навчальний посібник. – К: Кондор,2010 – 265с.
- 63.Ткачук В.О. Маркетинг у банку: Навчальний посібник - Тернопіль: «Синтез-Поліграф», 2011.- 225 с.
- 64.Труш Г.А. Формування і використання ресурсної бази комерційних банків у сучасних умовах /Г. Труш// Банківська справа, 2013. - №2 .
- 65.Черкасов В.Е., Плотичина Л.А. Банківські операції: Навчальний посібник - К.: Логос,2009 -192с.
- 66.Шевченко Р. І. Банківські операції : Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Київський національний економічний ун-т - К. : КНЕУ, 2013. - 276с.
- 67.Шелудько, Валентина Миколаївна. Фінансовий менеджмент: Підручник/ В.М. Шелудько. - К.: Знання, 2016. - 439 с. - (Вища освіта XXI століття)

- 68.Шварц О.В. Регулювання ліквідності банківської системи України в період кризи. // Вісник НБУ. - 2010. - № 4. - С. 56-61.
- 69.Щетинін А.І. Гроші та кредит: Підручник для студ. вищих навчальних закладів/ А.І. Щетинін. - К.: Центр навчальної літератури, 2015. - 432 с
- 70.Яценюк А.П. Обґрунтування принципів і стандартів банківського регулювання та нагляду // Вісник Української академії банківської справи.- 2003.- № 1.- С. 3-8.